

## Toegankelijkheid auditief en visueel beperkte gebruikers

- stappenplan 2020 en verder -

### Aanleiding

De motie Westerveld van 26 september 2018 vraagt de NPO "een stappenplan te maken om relevante programma's, zoals nationale evenementen, van de publieke omroep voor mensen met een audiovisuele beperking toegankelijk te maken".

In zijn brief aan de Tweede Kamer van 16 november 2018 schrijft minister Slob dat deze motie wordt uitgevoerd, o.a. rekening houdend met wat er redelijkerwijs van de NPO gevraagd kan worden, gelet op de inspanningen die de NPO al verricht om programma's voor mensen met een audiovisuele beperking toegankelijk te maken. Daarnaast zal daarbij onder meer rekening worden gehouden met het feit dat audiodescriptie en het gebruik van gebarentolken plaatsvinden op vrijwillige basis en met de financiële gevolgen voor de NPO. De Tweede Kamer zal in de loop van 2019 door de minister worden geïnformeerd over de voortgang.

Het concrete verzoek aan de NPO is om zichtbaar te maken hoe de NPO de komende jaren gaat proberen de toegankelijkheid van de content van de publieke omroep verder te vergroten.

### Achtergrond

De NPO vindt het belangrijk dat de content van de publieke omroep voor zoveel mogelijk mensen toegankelijk is en spant zich daarom sinds 1980 in om - binnen zijn financiële en technische mogelijkheden in relatie tot zijn brede taakopdracht - de toegankelijkheid van het aanbod voor mensen met een auditieve of visuele beperking zo groot mogelijk te laten zijn. Naast de wettelijk voorgeschreven ondertitelingsactiviteiten biedt de NPO hiertoe verschillende diensten aan en heeft daarbij voortdurend oog voor nieuwe technieken en ontwikkelingen, zoals audiodescriptie, autotitling en het gebruik van een avatar. Onderstaand overzicht maakt de huidige activiteiten op het gebied van toegankelijkheid inzichtelijk.

Doelgroep	Omvang van de groep	Wet en regelgeving	Quotum	Toepassing NPO	Start	Aantal gebruikers
<b>Auditief beperkten</b>	1.500.000*	Ja: Mediawet (2008), nieuwe Europese Richtlijn (AVMSD) nog te vertalen naar Nederlandse wetgeving	Ja, 95% voor NPO 1, 2 en 3  2019: 95% voor NPO themakanalen	Ondertiteling	1980	4.500.000***
				Gebarentolk	1985	20.000****
<b>Visueel beperkten</b>	490.000**	Nee: nieuwe Europese Richtlijn (AVMSD) nog te vertalen naar Nederlandse wetgeving	Nee	Gesproken ondertiteling	2013	Onbekend
				Audiodescriptie	2015	20.000*****

\*bron: <https://www.hoorwijzer.nl/gehoor/soorten-slechthorendheid/>

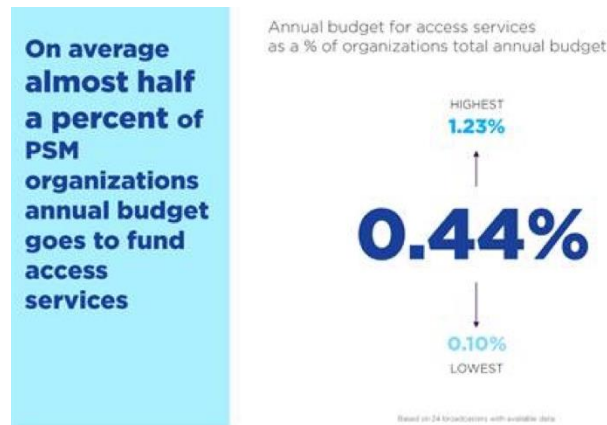
\*\*opgave Bartiméus Fonds: 310.000 + 180.000 NAH (niet-aangeboren hersenletsel)

\*\*\*IPSOS *Bekendheid, Gebruik en Waardering van ondertiteling bij Nederlandstalige programma's*, 2020.

\*\*\*\*schatting, geen exacte bron

\*\*\*\*\*gebaseerd op aantal downloads app Earcatch (stand eind 2019)

De NPO zet jaarlijks een deel van zijn budget in voor het toegankelijk maken van de content. Met 0,5%<sup>1</sup> van het totale budget zit de NPO hoger dan het gemiddelde van Europese publieke omroepen (zoals blijkt uit onderstaande figuur, bron: EBU, Access Services Pan European Survey 2016).



De NPO is de afgelopen jaren blijven investeren in toegankelijkheid, ondanks sterk teruglopende budgetten. De NPO heeft de ambitie om dit percentage voor de toekomst minimaal gelijk te houden. Echter, zeker nu er de komende jaren rekening gehouden moet worden met verder teruglopende budgetten, is het van belang een goede afweging te kunnen blijven maken over de inzet van middelen voor toegankelijkheid. Niet alleen om te voldoen aan de minimale wettelijke vereisten ten aanzien van de toegankelijkheid van ons media-aanbod, maar ook om een redelijk en acceptabel niveau van dienstverlening te kunnen borgen. In dat kader moet de NPO als randvoorwaarde een koppeling maken tussen uitgaven aan toegankelijkheid en het totaal beschikbare budget voor de NPO. Bij een verdere budgetkorting komt daarmee het door NPO gewenste niveau (en bij wet vastgelegde minimale niveau) verder onder druk te staan, maar andersom kan bij een stijging van het budget ook het budget voor toegankelijkheid in gelijke mate stijgen. Uiteraard draagt de NPO overal waar mogelijk bij aan de groei in de toegankelijkheid van de content door bestaande processen en activiteiten meer te automatiseren en te optimaliseren.

### Ondertiteling

Achtergrond:

- Wettelijke verplichting van 95% op NPO 1, 2, 3.
- Wettelijke verplichting van 95% op themakanalen.

Acties in 2019:

- In 2019 liep een aanbesteding voor automatische ondertiteling (autotitling). In dit traject werd bepaald of het mogelijk was om een deel van de programma's automatisch te ondertitelen. Deze actie is afgerond, inmiddels wordt een deel van de Themakanalen op deze manier ondertiteld.

Acties in 2020 en verder:

- Verdere innovatie, zoals (breder) inzet van autotitling.

### Gebarentolken

Achtergrond:

- Geen wettelijk kader, gebeurt op vrijwillige basis.
- Voor de doelgroep doven en slechthorenden wordt vrijwel 100% ondertiteld op NPO 1, 2, 3 en op de themakanalen. Hierdoor zijn de programma's grotendeels toegankelijk voor auditief beperkten. In aanvulling daarop worden programma's ook voorzien van gebarentolken voor een kleinere doelgroep (ca. 20.000 Nederlanders). Voor deze groep dove mensen is de toegankelijkheid op die manier optimaal, omdat ze zowel ondertiteling als een gebarentolk tot hun beschikking hebben.

<sup>1</sup> 0,5%: ±4 miljoen voor access services op totale budget van 740 miljoen(2019)

- Onderstaande uitzendingen worden reeds voorzien van een gebarentolk:
  - Op alle doordeweekse dagen:
    - ochtendjournaals van 7.00, 7.30, 8.00, 8.30 en 9.00 uur en het Jeugdjournaal van 8.45 uur
  - Jaarlijks:
    - Koningsdag, Prinsjesdag, Sinterklaasintocht, kersttoespraak koning
    - 2017 en 2018: Sinterklaasjournaals (22 afleveringen)
  - Wekelijks: gesprek minister-president

De NPO ambieert jaarlijks meer uitzendingen van nationale evenementen te voorzien van een gebarentolk. Daarbij is relevant om op te merken dat de organisatie van de evenementen primair verantwoordelijk is voor de inzet van gebarentolken om daardoor het eigen evenement ook toegankelijk te maken voor doven en slechthorenden. De NPO is uiteraard bereid vanuit haar expertise met de organisatie van evenementen in gesprek te gaan over de inzet van gebarentolken. Op het gebied van innovatie volgt de NPO nauwgezet (Europese) ontwikkelingen op het gebied van een automatische gebarentolk, een zogenaamde avatar.

De NPO stelt een tweesporenbeleid voor, waarbij een onderscheid gemaakt wordt tussen A) producties waarbij de handeling zich op één en dezelfde plek afspeelt (persconferentie) en B) waarbij meerdere locaties worden gebruikt en dus ook meerdere camera's vereist zijn voor een goede verslaglegging.

Acties in 2019 en verder:

- Wat betreft vorm A: In het buitenland zetten autoriteiten bij belangrijke persconferenties zelf ter plekke een gebarentolk in. Bijkomend voordeel is dat deze tolk op alle audiovisuele media te volgen is. Wellicht dat dit ook een mogelijke oplossing in Nederland is.
- Wat betreft vorm B:
  - de NPO zal in 2020 met de betrokken ministeries bekijken hoe we kunnen ondersteunen met de toegankelijkheid van informatievoorziening bij crisissituaties via de beschikbare kanalen van de NPO.
  - Twee evenementen per jaar extra van gebarentolk voorzien (evenementen zoals Dodenherdenking, waarbij van meerdere locaties beelden getoond worden). In de motie wordt verzocht om het toegankelijk maken van nationale evenementen. Hieronder een overzicht van de nationale evenementen voorzien van een planning:

Evenementen	
Nieuwjaarsconcert	Ongeschikt
Koningsdag (dag)	Wordt reeds gedaan
Koningsdag (avond)	2022
Nationale Herdenking	2021
Dodenherdenking Land	2019
Nationale viering bevrijding	2020
Bevrijdingsdag	2020
Veteranendag	2021
Prinsjesdag	Wordt reeds gedaan
Kersttoespraak	Wordt reeds gedaan
Staatsbezoeken	2022

De NPO heeft met belangenorganisaties gesproken over deze planning, dit heeft niet geleid tot een andere volgorde.

- De inzet van een NPO-themakanaal ten behoeve van de inzet van een gebarentolk bij uitzendingen (van nationale evenementen).

### **Gesproken Ondertiteling**

Achtergrond:

- Geen wettelijk kader, gebeurt op vrijwillige basis.
- De NPO heeft 'gesproken ondertiteling' zelf ontwikkeld.
- Hierdoor is 100% van de vertaalde producties (ondertitels in beeld) toegankelijk voor visueel beperkten (en bovendien voor mensen met dyslectische problemen).
- Ontwikkeling sinds 2015: de NPO heeft de hoeveelheid media-aanbod voorzien van gesproken ondertiteling tussen 2015 en 2019 met 36% laten toenemen: van 2.083 uur in 2015 tot 2.833 uur in 2019 (zie grafiek hieronder).



NB 1 Cijfers 2019 zijn gebaseerd op al ingezet beleid en verwachte resultaten.

NB 2 Alle ondertitelde delen uit de dagelijkse Journaals (550 uitzendingen per maand ex hh) en alle 365 uitzendingen van Nieuwsuur zijn niet meegenomen in deze totalen.

#### Acties in 2020:

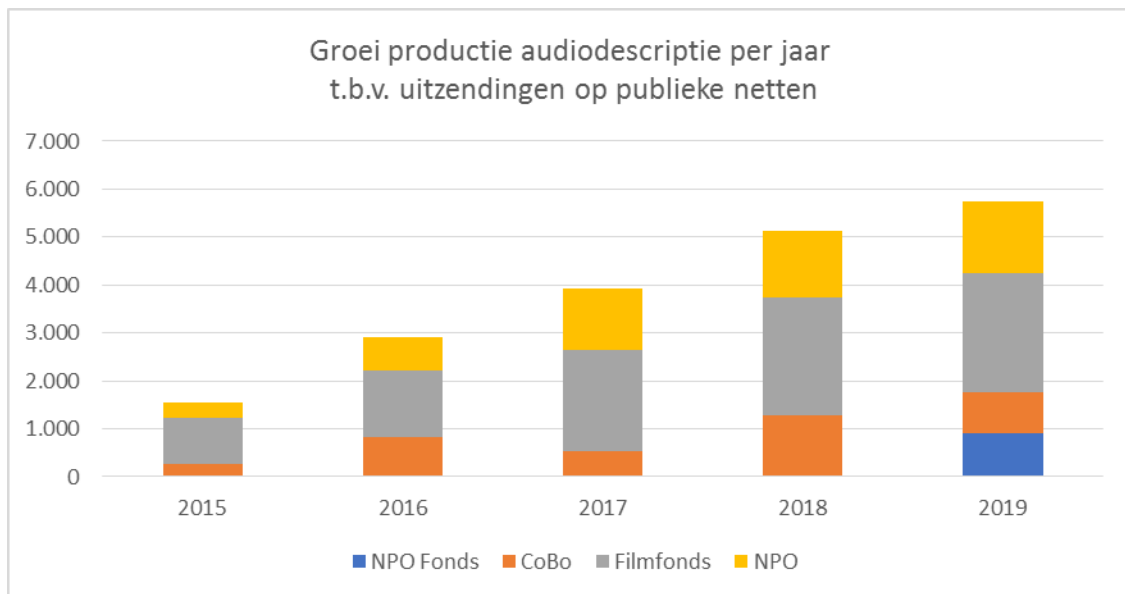
- Onderzoek uiterlijk 2020 naar gebruik en waardering gesproken ondertiteling bij de doelgroep blinden en slechtzienden in afstemming met doelgroep/belangenorganisaties. Bepalen aan de hand van uitkomsten onderzoek waar verbeterpunten mogelijk.

#### Audiodescriptie

##### Achtergrond:

- Geen wettelijk kader, gebeurt op vrijwillige basis.
- Audiodescriptie is kostbaar, indien NPO alles wat in meer of mindere mate in aanmerking komt, voorziet van audiodescriptie kost dat naar schatting tussen de € 4,2 tot € 9,5 miljoen per jaar<sup>2</sup>.
- Tot nu toe zijn de volgende activiteiten op het gebied van audiodescriptie (hierna: AD) verricht:
  - Sinds 2015: NPO start met pilot AD
    - 3 producties van AD voorzien
  - 2016: NPO gaat door met AD
    - 9 producties (waaronder 2 series) van AD voorzien
  - 2017: NPO gaat door met AD
    - 4 series van AD voorzien, waaronder kinderserie *Circus Noël*
    - Plus alle Telefilms/Nieuwe Nederlandse Films
  - 2018: NPO gaat door met AD en breidt aanbod verder uit (voor 2018 12,2% van het totaal Nederlands fictie).
    - 3 series, waaronder kinderserie *Gips*. 6 Telefilms van AD voorzien.
    - Plus 16 Nederlandse speelfilms geproduceerd met steun van het Filmfonds.
    - Plus CoBO voorziet 2 documentaires van AD.
    - Plus NPO-fonds neemt AD op in voorwaarden voor drama.
  - 2019: NPO gaat door met AD en voorziet alleen al door publicatie van de eerste titels gefinancierd met middelen uit het NPO Fonds een toename van 900 minuten.
    - AD vanuit Filmfonds: reeds 100% (18 speelfilms uit prestatieovereenkomst Filmfonds/CoBofonds).
    - AD vanuit CoBo Fonds: reeds 100% Telefilms (6) en 50% Teledocs (2-3) per jaar.
    - AD vanuit NPO: Nederlandstalige fictie 3 populaire series per jaar minimaal.
- Ontwikkeling sinds 2015: de hoeveelheid media-aanbod voorzien van AD is tussen 2015 en 2019 verviervoudigd: 1.600 minuten (26 uur) in 2015 tot 5.800 minuten (96 uur) in 2019. Deze 96 uur is 4,6% van het totale daarvoor geschikte aanbod.

<sup>2</sup> Deze kosteninschatting gaat uit van een volledig uitbestede dienst. Of het in huis produceren van audiodescriptie voordeliger is zou nader onderzocht moeten worden.



In de motie wordt nadrukkelijk verzocht om meer inzet van AD. De NPO acht het van belang daarbij rekening te houden met het volgende:

- Met name programma's met een script (series, films) zijn geschikt, aangezien er bij deze producties nadrukkelijk is nagedacht over de vertelkracht van beeld. Programma's waarin heel veel gesproken wordt, lenen zich niet of veel minder voor audiodescriptie. Live programma's (zoals talkshows en nieuws) zijn niet geschikt voor audiodescriptie. Om een voorbeeld te noemen: bij De Wereld Draait Door wordt zeer veel gesproken. Enerzijds is er daarom weinig ruimte tussen het gesprokene om de beelden te omschrijven; anderzijds is de toegevoegde waarde van audiodescriptie miniem omdat de focus van het programma ligt op het gesproken woord en daarom ook toegankelijk is voor mensen met een visuele beperking. Het genre waar audiodescriptie zich het best voor leent is Nederlandstalige fictie. Daarom heeft dit genre voor NPO de prioriteit. In 2018 heeft NPO reeds 12,2% van de totale uitgezonden minuten in dit genre voorzien van audiodescriptie.
- De motie Westerveld spreekt over *programma's voorzien van audiodescriptie voor kinderen en jongeren in de leeftijdscategorie van 6 tot 18 jaar*. Een aantal kinderprogramma's hebben wij al voorzien van AD, zoals Circus Noel, GIPS, Zeven kleine criminelen. Jaarlijks maakt de NPO een afweging over de programma's die van AD worden voorzien. De middelen willen we zo optimaal mogelijk inzetten. Bij die afweging speelt mee dat van de groep blinden en slechtzienden in Nederland 85% 50 jaar of ouder is.

De NPO onderneemt de volgende acties:

- Per direct een intensievere samenwerking van de NPO met partners zoals de Stichting AVT.
- Per direct een over en weer vruchtbare samenwerking met VRT t.a.v. uitwisseling audiodescriptie binnen Nederlands taalgebied.

Acties in 2019 en verder:

- NPO neemt in Q2 2020 het initiatief om met Bartimeus in gesprek te gaan over de mogelijkheden om via het platform Scribit van Bartimeus meer programma's te voorzien van AD rekening houdend met de noodzakelijke juridische randvoorwaarden en de kwaliteitseisen (toetsen bij doelgroep).
- De NPO heeft een afdeling Access Services die onder meer als taak heeft continu te monitoren op welke wijze AD het meest efficiënt en gebruiksvriendelijk kan worden aangeboden aan de gebruikers.
- Verhoging van de hoeveelheid titels met audiodescriptie, onder meer door het voorzien van alle producties van het NPO-fonds van audiodescriptie (zie voor concrete cijfers grafiek hierboven: NPO-fonds, CoBO, NPO-bijdrage aan Filmfonds).
  - AD vanuit NPO-Fonds: naar 100% van dramaserie: stijging naar 1250 minuten per jaar
- Continuering van hoeveelheid titels met audiodescriptie:
  - AD vanuit Filmfonds: 100% (18 speelfilms uit prestatieovereenkomst Filmfonds/CoBofonds)
  - AD vanuit CoBo Fonds: 100% Telefilms (6) en 50% Teledocs (2-3) per jaar

- AD vanuit NPO: Nederlandstalige fictie 3 populaire series per jaar minimaal
- Onderzoek uiterlijk 2020 naar gebruik en waardering audiodescriptie bij de doelgroep blinden en slechtzienden in afstemming met doelgroep/belangenorganisaties. Bepalen aan de hand van uitkomsten onderzoek waar verbeterpunten mogelijk. Hiervoor zal gebruik gemaakt worden van hierna genoemde op te richten klankbordgroep.
- Inrichten klankbordgroep visueel beperkte gebruikers. NPO heeft al een klankbordgroep/panel van ca. 250 auditief beperkte gebruikers. Doel van de klankbordgroep is om indicatief kwalitatieve en kwantitatieve vragen aan de doelgroep te kunnen stellen, zoals meedenken over selectie van programma's (zoals meenemen in de afweging dat er van een titel een eerder seizoen is geweest met audiodescriptie) en verschillende manieren van toegankelijkheid. De NPO beoogt eenzelfde soort klankbordgroep uiterlijk 2020 voor visueel beperkte gebruikers in te richten. Hieraan zullen ook kinderen met hun ouders worden gevraagd deel te nemen.